

การพัฒนาารูปแบบการจัดการโซ่อุปทานของเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย
อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
The Development of Logistics Model of Farmers Producing Safe Farmers in
Siprachan, Suphanburi Province

ปฏิพล หอมยามเย็น* จันทรเพ็ญ วรณารักษ์*พงษ์เทพ ภูเดช* ศิริอร สอนงค์*
Patipol Homyamyen* Junphen Wannarak* Pongtep Phudeat* Sirion Sonong*
คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ*
Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University
of Technology Suvarnabhumi*

บทคัดย่อ

จังหวัดสุพรรณบุรีมุ่งเน้นการพัฒนาภาคการเกษตรโดยเสริมสร้างฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็ง และยั่งยืน ยกกระตือรือร้นการผลิตสินค้าเกษตร และอาหารเข้าสู่ระบบมาตรฐาน และความปลอดภัย สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่ง สอดคล้องกับแนวนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value - Based Economy” หรือ เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ต้องมีการเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการ และเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur)

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเขตพื้นที่ที่มีการขยายฐานการผลิตพื้นผิวกจากแหล่งผลิตเดิม ที่ประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น เกษตรกรที่ปลูกผักเป็นการค้าในเขต อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ทำให้เกษตรกรในเขตเหล่านั้นย้ายฐานการผลิตผัก มาปลูกในจังหวัดสุพรรณบุรีมากขึ้น กรอบกับเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี มีการปลูกผักกันในหลายพื้นที่ ทั้งนี้เพราะมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยมีน้ำชลประทานที่เหมาะสม และใกล้ตลาด การขนส่งสะดวก ทำให้ผักจากจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นผักที่มีคุณภาพ ด้วยความสด ผักที่ปลูกกันมาก ในขณะเดียวกันการสุ่มตรวจสารเคมีตกค้างในผักสดตามท้องตลาด และซูเปอร์มาร์เก็ตหลายแห่ง โดยกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ พบว่า มีสารเคมีตกค้างในผักเกินขีดอันตรายหลายเท่า แม้กระทั่งในผักที่ได้รับการรับรองว่าเป็นผักปลอดภัยก็พบยาฆ่าแมลงจำนวนมากเช่นกัน

กลุ่มเกษตรกรได้เลือกรูปแบบ ความร่วมมือของสมาชิกเกษตรกรในโซ่อุปทานในการติดตามสินค้า (Directing) โดยความร่วมมือกับสมาชิกภายในโซ่อุปทานสินค้าเกษตรผักปลอดภัย ในการติดตามสินค้า และการย้อนกลับสินค้าจากแหล่งผลิตที่ได้มาตรฐาน โดยการนำเทคโนโลยี QR Code , Bar Code มาปรับใช้ เพื่อควบคุม ติดตาม รักษาคุณภาพ ผักปลอดภัย

ประโยชน์หลักของ QR Code คือ ความเก่งกาจของ รหัส QR สามารถใช้สำหรับการอะไรและทุกอย่าง กลุ่มเกษตรกรยังมีประโยชน์สำหรับลูกค้า และธุรกิจ จะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายเงิน และการโฆษณาโดยการกระจาย QR โค้ดไปยังเว็บไซต์หรือ URL ของเกษตรกร ลูกค้าสามารถสแกนโค้ด QR นี้ และช่วยให้พวกเขาในการจัดเก็บข้อมูลสำหรับการอ้างอิงในอนาคต ยังมีอะไรที่มากขึ้น QR Code เกี่ยวกับรหัส QR ที่เกษตรกรสามารถสร้างสะพานเชื่อมในรูปแบบที่แตกต่างกันของการตลาดเข้าด้วยกัน

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบการจัดการโซ่อุปทาน, สินค้าเกษตรปลอดภัย.

Abstract

SuphanBuri Province focuses on the development of the agricultural sector by strengthening and strengthening the agricultural production base. Raise the level of agricultural and food production to the standard and safety system. Able to meet the needs of the market to be accepted internationally Which is in line with the policy of Thailand 4.0 That wants to change the economy to a "Value-Based Economy" or economy that is driven by innovation Must change from traditional agriculture to modern agriculture that focuses on management and technology (Smart Farming), which farmers have to become richer. And being a farmer as an entrepreneur (Entrepreneur)

Suphanburi Province Is an area that has expanded production base of vegetables from the original production That encounter various problems such as farmers who grow vegetables in the trade area Bang Bua Thong District, Bang Yai District, Nonthaburi Province Causing farmers in those areas to relocate vegetable production bases To grow in Suphanburi province more With farmers in Suphanburi Province The vegetables are grown in many areas because of the appropriate environment. With appropriate irrigation water and near the market, convenient transportation Making vegetables from Suphanburi Province Is a quality vegetable with freshness, many vegetables are grown At the same time, random sampling of pesticide residues in fresh vegetables in the market and many supermarkets by the Ministry of Agriculture and Cooperatives, found that many pesticide residues in vegetables exceeded the limit Even in vegetables that have been certified as safe vegetables, many pesticides have been found as well.

Farmers have chosen the format Cooperation of farmers in the supply chain to track products (Directing) in collaboration with members within the organic vegetable supply chain. To track the product and returning products from standardized production sources By using QR Code and Bar Code technology to control, monitor and maintain the quality of non-toxic vegetables

The main advantage of QR Code is that the versatility of QR codes can be used for anything and everything. Farmers groups are also useful for customers and businesses. It saves money and advertising costs by distributing QR codes to farmer websites or URLs. Customers can scan this QR code and help them to store information for future reference. There is still more. QR Code regarding QR codes that farmers can bridge in different forms of marketing together.

Keywords : The Development of Logistics Model; Farmers Producing Safe Farmers

บทนำ

จังหวัดสุพรรณบุรีตั้งอยู่ในภาคกลางด้านตะวันตกของประเทศไทย มีแม่น้ำสุพรรณบุรี หรือ แม่น้ำท่าจีน ไหลผ่านตามแนวยาวของจังหวัดจากเหนือจรดใต้ จังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่ประมาณ 5,358 ตารางกิโลเมตร หรือ

3,348,755 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ทางรถยนต์ 107 กิโลเมตร และทางรถไฟ 142 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม มีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบสูงโดยมีความลาดเทระหว่าง 0 - 3 เปอร์เซ็นต์ อยู่ทางด้านตะวันออกของจังหวัด ตลอดแนวเหนือจรดใต้พื้นที่ต่ำสุดอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 3 เมตร ส่วนทางเหนือของจังหวัด อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยประมาณ 10 เมตร โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้ทำนาข้าว มีน้ำน้ำ ลำคลอง หนองบึงอยู่ทั่วไป แม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านจากเหนือสุดถึงใต้สุดได้แก่ แม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำสุพรรณบุรี การใช้ประโยชน์จากที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม 2,488,066 ไร่ คิดเป็น 74.28 เปอร์เซ็นต์ของเนื้อที่ทั้งหมด จังหวัดสุพรรณบุรีได้กำหนดแผนพัฒนาจังหวัด พ.ศ. 2561 - 2564 ได้กำหนดวิสัยทัศน์จังหวัดให้ “สุพรรณบุรีเป็นจังหวัดชั้นนำในด้านแหล่งผลิตอาหารและผลิตภัณฑ์คุณภาพมาตรฐานสู่สากล เป็นศูนย์กลางการศึกษา การกีฬา และการท่องเที่ยวโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตดี ยึดการมีส่วนร่วม” มุ่งเน้นพัฒนาเชิงพื้นที่โดยส่งเสริมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร เพิ่มขีดความสามารถด้านการเกษตรเชื่อมโยงสู่เกษตรอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรมเพื่อการค้า และการส่งออก โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตร และเกษตรอุตสาหกรรม เพื่อการค้าและการส่งออก และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจังหวัด ได้แก่ การยกระดับรายได้ของเกษตรกรด้วยสินค้าเกษตรปลอดภัย และการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการเกษตรโดยเสริมสร้างฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเข้าสู่ระบบมาตรฐานและความปลอดภัย สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งสอดคล้องกับแผนนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value - Based Economy” หรือ เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ต้องมีการเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการ และเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้นและเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเขตพื้นที่ที่มีการขยายฐานการผลิตพื้นที่จากแหล่งผลิตเดิม ที่ประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น เกษตรกรที่ปลูกผักเป็นการค้าในเขต อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ทำให้เกษตรกรในเขตเหล่านั้นย้ายฐานการผลิตผัก มาปลูกในจังหวัดสุพรรณบุรีมากขึ้น กรอบกับเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี มีการปลูกผักกันในหลายพื้นที่ ทั้งนี้เพราะ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยมีน้ำชลประทานที่เหมาะสม และใกล้ตลาด การขนส่งสะดวก ทำให้ผักจากจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นผักที่มีคุณภาพ ด้วยความสด ผักที่ปลูกกันมาก ได้แก่ พริก ถั่วฝักยาว คะน้า แตงกวา และข้าวโพดหวาน เป็นต้น โดยเฉพาะอำเภอศรีประจันต์ เช่น ผักบุ้ง ผักคะน้า คะน้ายอด ตำลึง ผักโขมเขียว ผักโขมแดง เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันการสุ่มตรวจสอบสารเคมีตกค้างในผักสดตามท้องตลาด และซูเปอร์มาร์เก็ตหลายแห่ง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า มีสารเคมีตกค้างในผักเกินขีดอันตรายหลายเท่า แม้กระทั่งในผักที่ได้รับการรับรองว่าเป็นผักปลอดภัยก็พบยาฆ่าแมลงจำนวนมากเช่นกัน เมื่อนำตัวอย่างผักไปตรวจอย่างละเอียดพบมีสารเคมีพิษร้ายแรงที่ทั่วโลกห้ามใช้ตกค้างอยู่หลายชนิด ที่น่าเป็นห่วงคือผักที่วางขายใส่ถุง ประทับตราปลอดภัยด้วยมาตรฐานสินค้าเกษตรภายใต้สัญลักษณ์ตัวคิว “Q” หรือผักที่ได้รับการรับรองคุณภาพ (Quality) ว่าเป็นอาหารเซฟตี้หรืออาหารปลอดภัย (Food Safety) นั้นกลับพบยาฆ่าแมลงตกค้างเกินระดับที่กำหนดไว้ จากข้อมูลเบื้องต้น ผักร้อยละ 40 ที่วางขายในท้องตลาด มีสารเคมีพิษร้ายแรงตกค้างเกินกว่าที่มาตรฐานกำหนดโดยพื้นที่สุ่มตรวจทั้ง กทม. ฉะเชิงเทรา สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี นครปฐม ระยอง ปราจีนบุรี ฯลฯ

ปัญหาในพื้นที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี กระทั่งถึงความไม่มั่นคงทางอาหาร ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้กระบวนการดังกล่าว ไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร ปัญหาหลัก ๆ ได้แก่ 1) การขาดกระบวนการ และองค์ความรู้ในการจัดการโลจิสติกส์สินค้าเกษตรปลอดภัย 2) การขาดกระบวนการ และ

องค์ความรู้ในด้านการผลิตที่มีคุณภาพสู่การรับรองระบบมาตรฐาน 3) ขาดฐานการเสริมหนุนการค้าเพื่อเพิ่มช่องทางเกษตร 4) ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างเกษตรกร ผู้ผลิต และภาคส่วนที่จะช่วยส่งเสริม และเชื่อมโยงให้เกิดกลไกการจัดการร่วมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รัฐไม่ได้อุดหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชนอย่างแท้จริง ไม่มีการจัดการความรู้ร่วมกัน ซึ่งทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงแผนการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์เพื่อยกระดับการเรียนรู้ และการผลิตได้

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ระดับ อำเภอศรีประจันต์ มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 10 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาล 6 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 4 แห่ง พบว่าด้านพื้นที่ทำเกษตรกรรมเสื่อมโทรมด้วยสารเคมี ทำให้เกษตรกรได้รับผลจากการใช้สารเคมี ปัญหาด้านโลจิสติกส์สินค้าเกษตรเพื่อนำไปสู่ สินค้าเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และสินค้าเกษตรขาดการส่งเสริมด้านการตลาด การกระจายผลผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะพืชใบที่มีการเพาะปลูกในพื้นที่ อำเภอศรีประจันต์ เช่น ผักบุ้ง ผักคะน้า ค่ะน่ายอด ตำลึง ผักโขมเขียว ผักโขมแดง ซึ่งประชาชนในพื้นที่ต้องการการส่งเสริมเกษตรกรในการใช้นวัตกรรมเกษตร เกษตรอินทรีย์ปลอดภัย การพัฒนาระบบโลจิสติกส์สินค้าเกษตร การจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้าเกษตร การสร้างมาตรฐานของสินค้าปลอดภัย มีการส่งเสริม และประชาสัมพันธ์สินค้า และผลิตภัณฑ์ สร้างสถานที่จำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ผักปลอดสารส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเห็นได้ว่าผู้ซื้อหรือผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มปลายน้ำของโซ่อุปทานสามารถที่จะผลักดันให้โซ่อุปทานของสินค้าผักปลอดสารพิษ มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่ากลุ่มปลายน้ำจะมีอำนาจในการต่อรองมากน้อยเพียงใด โดยที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจะทำหน้าที่ในการตรวจสอบสารตกค้าง มีผู้รับผิดชอบชัดเจน เช่น จากกระทรวงสาธารณสุข หรือกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ เพื่อตรวจสอบ และผลักดันสินค้าเกษตรปลอดภัยให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มปลายน้ำ

กลุ่มต้นน้ำ ได้แก่ ผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต ที่มีบทบาทสำคัญ คือ ผู้จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และผู้จำหน่ายปุ๋ย โดยผู้ประกอบการเมล็ดพันธุ์ผักในเมืองไทยมีประมาณ 200 ราย เช่น บริษัท เจียไต่ จำกัด บริษัทเพื่อนเกษตร จำกัด บริษัทโนวาติส จำกัด (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2548) การซื้อเมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่ของเกษตรกรมักจะซื้อจากร้านค้าที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียงกับแหล่งเพาะปลูก สำหรับผู้จำหน่ายปุ๋ยเคมีในเมืองไทยจะมีผู้ค้ารายราย เช่น บริษัท เจียไต่ ผู้ผลิตปุ๋ยตรากระทายในเครือเจริญโภคภัณฑ์ จะเห็นได้ว่าปริมาณการใช้ปุ๋ยมีอัตราการเติบโตไม่มาก เนื่องจากเกษตรกรบางรายมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรมีการผลิตปุ๋ยใช้เอง เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุนการดำเนินงาน รวมทั้งยังเป็นการคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค ทั้งนี้เกษตรกรบางรายอาจซื้อปุ๋ยจากธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

กลุ่มกลางน้ำ ได้แก่ เกษตรกรผู้ผลิต พ่อค้าคนกลาง รวมทั้งผู้แปรรูป ส่วนใหญ่เกษตรกรผู้ผลิตจะเป็นเกษตรกรรายย่อย กำลังการผลิตน้อย รูปแบบการผลิตจะเป็นการผลิตแบบครั้งเดียวเต็มพื้นที่ เกษตรกรอาจปลูกผักชนิดเดียวหรือหลายชนิด ขึ้นอยู่กับผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนด ส่วนใหญ่ผู้รับซื้อจะมีเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตหลายรายอาศัยการซื้อขายที่คุ้นเคยกันมานาน ทำให้ผลผลิตในรูปแบบนี้ไม่มีความแน่นอน ระดับราคามีความผันผวนมาก เนื่องจากขึ้นอยู่กับราคาของตลาด การเก็บเกี่ยวผู้ซื้อจะนัดวันให้เกษตรกรเก็บผลผลิต ซึ่งส่วนใหญ่จะนำผลผลิตที่ได้บรรจุถุงหรือถุงพลาสติกขนาดใหญ่ โดยการขนส่ง ผู้ซื้อจะนัดวันนำรถมารับสินค้า แต่ในกรณีที่เกษตรกรเป็นผู้นำไปส่งให้กับผู้ซื้อไม่ว่าจะเป็นพ่อค้าคนกลางหรือร้านค้าส่ง การชำระเงินส่วนใหญ่มักจะชำระเป็นเงินสดเมื่อผู้ซื้อได้รับสินค้า ทั้งนี้การขนส่งไปยังผู้แปรรูปมักจะใช้รถกระบะ หรือรถบรรทุกที่มีการวางแผนเส้นทางการรับสินค้า เพื่อทำให้ลดต้นทุนการขนส่งต่อเที่ยวให้ต่ำที่สุด ซึ่งจะต่ำกว่าการที่เกษตรกรนำมาส่งเอง

กลุ่มปลายน้ำ ได้แก่ ร้านค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต โรงแรม ร้านอาหาร รีสอร์ท ผู้ส่งออก ซึ่งจะรับผลิต ผลิตจากพ่อค้าคนกลาง หรือผู้แปรรูป ที่มีความรู้ความเข้าใจ มีแบบแผนรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่ชัดเจนภายใน

เงื่อนโซ ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ซื้อแต่ละราย การชำระเงินมักจะชำระภายหลังจากผู้ซื้อได้รับสินค้า เช่นชำระภายหลังจากได้รับสินค้า 30 วัน

บทบาทสำคัญของโซอุปทานผักปลอดสารพิษ จะอยู่ที่เกษตรกรผู้ผลิตเป็นหลักเนื่องจากมาตรฐานการผลิต รูปแบบการจำหน่ายที่ตลาดเป็นของผู้ซื้อ ซึ่งแตกต่างจากการปลูกผักแบบธรรมดา ดังนั้น การที่จะสามารถส่งเสริมให้เกษตรกรดั้งเดิมหันมาปลูกผักปลอดสารพิษ นอกจากจะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวเกษตรกรแล้ว ยังเป็นการยกมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรกรรมอีกด้วย

ทั้งนี้จังหวัดสุพรรณบุรีมีเป้าหมายการพัฒนาจังหวัด “สุพรรณบุรีเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร และอาหารปลอดภัยชั้นนำ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บ้านเมืองสะอาด ธรรมชาติสมบูรณ์ ศูนย์การศึกษา และการกีฬา ประชาชนคุณภาพชีวิตดี” ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการโลจิสติกส์เกษตรปลอดภัย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อแก้ปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาจังหวัด ประเด็นการพัฒนาที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถด้านเกษตรเชื่อมโยงสู่เกษตรอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม เพื่อการบริโภค และการส่งออก

แนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัย ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการตลาดให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต ซึ่งรวมถึงการลดความผันแปร หรือความเสี่ยงในเรื่องต้นทุน ราคา รายได้ และการปรับประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการใช้สารเคมี รวมทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเกษตรปลอดภัย จากสารพิษ ตลอดจนพัฒนาห่วงโซ่อาหารสู่การบริโภคที่ปลอดภัย จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการโลจิสติกส์เกษตรปลอดภัย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ให้เกิดตัวแบบการจัดการโลจิสติกส์สินค้าเกษตรปลอดภัย อย่างเหมาะสม สร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่มาตรฐานการบริหารจัดการสำหรับประชาชน และเกษตรกรในพื้นที่ อื่น ๆ ในระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการโลจิสติกส์ของเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดส่งสินค้าเกษตรปลอดภัยในจังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการนำรูปแบบการจัดส่งสินค้าเกษตรปลอดภัยในจังหวัดสุพรรณบุรีไปประยุกต์ใช้

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา โครงการวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยโดยระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสานกัน (Mixed Method) เพื่อยกระดับ กิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยเกษตรปลอดภัย วัฒนธรรม และวิถีชีวิต การมีส่วนร่วมของชุมชน ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการสินค้าเกษตรปลอดภัย ทั้งนี้จะใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งจะเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบร่วมกัน มุ่งให้ได้รับข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง จากการเข้าไปสัมผัสกับข้อมูลหรือปรากฏการณ์โดยตรง โดยมีการใช้เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participation Observation) การระดมสมอง (Brainstorming) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) อันมีเหตุผล และวิธีการศึกษาวิจัยเกษตรกรรมปลอดภัย และเกษตรกรรุ่นใหม่ การพัฒนาพื้นที่การเกษตรสู่การท่องเที่ยวเกษตรเชิงเกษตรปลอดภัย พื้นที่อำเภอศรีประจันต์

จังหวัดสุพรรณบุรี การคัดเลือกพื้นที่การศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นพื้นที่เกษตรกรรมหลักในภูมิภาคตะวันตก และมีกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพสูง ด้วยความพร้อมทั้งในด้านพื้นที่ และทรัพยากรบุคคลจึงเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการดำเนินงานศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ (Mixed Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการค้นหาคณะกรรมการมีส่วนร่วมที่จะทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าจากหลากหลายมิติ โดยมิได้ให้ความสำคัญกับจำนวนหรือความเป็นตัวแทนของกลุ่มเป้าหมาย (Representative of the Population) ที่จะศึกษาแต่อย่างไร โดยธรรมชาติของการศึกษาเชิงคุณภาพมุ่งหวังที่เนื้อหาเป็นสำคัญ ดังนั้นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นการกำหนดตามความเกี่ยวข้องกับเนื้อหา และความเป็นผู้รู้ในเรื่องที่กำหนด วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือเจตนาในการเลือกตัวอย่างไว้อย่างเฉพาะเจาะจง ในกรณีนี้คือ เกษตรกรอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 20 ราย มีหลักเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

- อายุระหว่าง 20 – 40 ปี
- เป็นเกษตรกรในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี (Smart Farmer) จำนวน ๒๐ คนของสำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี
- ความเป็นผู้นำและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- สามารถร่วมงานวิจัยในพื้นที่ได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการดำเนินการโครงการวิจัยนี้ คาดว่าจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์สำคัญต่อภาคเครือข่าย ผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย ดังนี้

1. เกษตรกร สามารถเลือกผู้ให้บริการจัดส่งสินค้าได้อย่างเหมาะสม เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สินค้าการเกษตร และเกษตรอุตสาหกรรม
2. เกษตรกรมีมาตรฐานโดยการมีส่วนร่วม ระหว่างหน่วยงานรัฐ และชุมชน ที่เกิดจากการพัฒนาพื้นที่เกษตรปลอดภัย และการเกษตรอินทรีย์ นำรูปแบบการพัฒนาการเกษตรปลอดภัยไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ และในจังหวัดใกล้เคียง
3. การเชื่อมโยงเกษตรกร และเกษตรอุตสาหกรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี
4. ผู้บริโภคได้รับสินค้าตรงตามมาตรฐานคุณภาพการบริการ สินค้าเกษตรปลอดภัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ การวิจัยครั้งนี้ออกแบบกระบวนการตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีการปรับกระบวนการวิจัยให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับพื้นที่ และฝึกปลอดภัย ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยร่วมกันของคณะผู้วิจัย และกลุ่มเป้าหมายการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยผู้นำ และสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และภาคเครือข่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาแผนการพัฒนา รูปแบบ การจัดการโลจิสติกส์ของเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เกษตรกรอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 20 ราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยคั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดั่งนี้ การสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโจทย์วิจัย บนฐานของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการรู้จักตนเอง ก่อตัวให้เกิดแรงจูงใจต่อการเปลี่ยนแปลง นำไปสู่การกระตุ้นให้คิด ลงมือปฏิบัติโดยการจัดเวทีสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชวมงคลสุวรรณภูมิ วิทยาเขตสุพรรณบุรี และคณะเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ และผู้นำสมาชิกกลุ่มเกษตรกร อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ขั้นตอนกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สำหรับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมคั้งนี้ ได้นำแนวทางของ Smith (1997) อ้างถึงใน วรรณดี สุทธิธารกร (2557) มากำหนดเป็นขั้นตอนกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถตอบคำถามการวิจัย และการบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ 6 ขั้นตอน ดั่งนี้

ขั้นการศึกษา

การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มเป้าหมายหลัก และข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่าง ๆ ของกลุ่มเป้าหมายรอง เกี่ยวกับการเพาะปลูกผักอินทรีย์ ผักปลอดสารพิษ ในพื้นที่ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ในปีที่ผ่านมา และในปีการผลิต 2563 เกี่ยวกับการวางแผน การเตรียมการ การดำเนินงาน และผลการจัดจำหน่าย การจัดส่งสินค้า การเก็บสินค้าของเกษตรกรสมาชิกในกลุ่ม รวมไปถึงช่องทางการจัดจำหน่าย ตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ผักปลอดสารพิษ ที่มีการเพาะปลูกและวางจำหน่าย ในพื้นที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ขั้นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย

การร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ และปัจจัยต่าง ๆ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดเกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกผักปลอดสารพิษ ผักอินทรีย์ ที่ดำเนินการในอดีต และในปีการผลิต ปี 2563 ตามแนวทางส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ และผักปลอดสารพิษ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางที่เป็นไปได้ในการดำเนินงาน ระบบการจัดจำหน่าย ระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ ระบบการจัดส่ง การเก็บเกี่ยวผลผลิต การจัดการเมล็ดพันธ์ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การใช้สารกำจัดโรคพืช ของสมาชิกในกลุ่มผักปลอดสารพิษ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมุ่งเน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล กระบวนการด้านการจัดส่ง โซ่อุปทานผักปลอดสารพิษ และผักอินทรีย์ ภายในกลุ่มสมาชิกเกษตรกร ระหว่างผู้นำและเกษตรกรสมาชิกกลุ่ม และกับองค์กรภายนอก เช่น โรงพยาบาลศรีประจันต์ สำนักงานส่งเสริมการเกษตรอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มผู้ปลูกผักอินทรีย์อำเภอศรีประจันต์ และระหว่างกลุ่มผู้ชาย ผู้ขนส่ง ผู้จัดส่ง ผักปลอดสารพิษ ผักอินทรีย์

ขั้นการปฏิบัติการวิจัยร่วมกันของกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาข้อมูลเชิงลึก และเรียนรู้ร่วมกันในการประเมินบริบทในเชิงพื้นที่และองค์กร ในประเด็นของทรัพยากรที่ต้องใช้ และขั้นตอนกระบวนการที่ต้องปฏิบัติ ฯลฯ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบการจัดส่ง ระบบการจัดจำหน่าย รูปแบบการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับเกษตรกรผู้เพาะปลูกผักอินทรีย์ ผักปลอดภัย อำเภอศรีประจันต์

ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ความน่าเชื่อถือของงานวิจัย เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องเกี่ยวกับความจริงและการตีความของงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการ 1. ด้านความเชื่อถือได้ (Credibility) ความถูกต้องโดย การให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบขั้นตอนการวิจัย โดยการสอบถามกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นว่าความคิดเห็นตรงกับข้อมูลเบื้องต้นหรือไม่ การตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ และภายหลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย

นำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้ว กลับไปตรวจสอบ โดยผู้ให้ข้อมูลอีก 3 ราย พบว่า ทั้ง 3 รายเห็นด้วยกับข้อมูลที่ได้รับการศึกษา 2.ด้านระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ครบถ้วน และครอบคลุม และตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ 3.การยืนยันผลการวิจัย (Confirm Ability) เป็นการยืนยันผลที่ได้จากข้อมูล ดังนี้ 1) การบันทึกข้อมูลขณะสัมภาษณ์ 2) การถอดเทปแบบคำต่อคำ 3)การอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูลในการเสนอผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้คือ นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์มาทำการถอดเทป แบบคำต่อคำ เพื่อจัดทำ Transcription ทำการอ่าน Transcription แบบบรรทัดต่อบรรทัดแล้วนำมาจัดหมวดหมู่ และตีความเพื่อจำแนกประเภทข้อมูลตามแนวคิด แล้วจึง สรุปข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

ต้นน้ำ เมล็ดพันธุ์ฝักอินทรีแม่โจ้ เกษตรกร อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดสุพรรณบุรี ชื่อเมล็ดพันธุ์ฝักอินทรีแม่โจ้ ตั้งอยู่ที่ อำเภอนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ในศูนย์การเรียนรู้เมล็ดพันธุ์ฝักอินทรีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เกษตรกรจะคัดเลือกเมล็ดพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีความต้านทานต่อโรค และแมลง ทั้งนี้ยังไม่มีพันธุ์พืชที่สร้างขึ้นเพื่อระบบเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะ เกษตรกรจำเป็นต้องใช้เมล็ดพันธุ์ฝักอินทรีจากแม่โจ้ เนื่องจากไม่พบว่ามีบริษัทผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายให้กับเกษตรกร

ชั้นกลางน้ำ คือ ขั้นตอนของการแปรรูปผลผลิต บรรจุภัณฑ์ที่นำมาใส่บรรจุเพื่อส่งต่อการขนส่ง คุณภาพของบรรจุภัณฑ์ยังคงใช้ถุงพลาสติกที่มีการห่อหุ้มฝักเพื่อนำมาจัดเรียงบนรถเพื่อสะดวกในการขนส่ง รูปแบบการขนส่งกลุ่มเกษตรกรยังคงมีการขนส่งต่างคนต่างนำฝักมารวมกันที่ตลาด หรือปลายทางส่งผลให้มีต้นทุนในการขนส่งที่สูงในแต่ละครัวเรือนของเกษตรกร ความสามารถในการผลิต ซึ่งด้านการผลิตเป็นปัจจัยที่มีปัญหาค่อนข้างสูงเนื่องจากความต้องการของตลาดมีสูงกว่าผู้ผลิต ระยะเวลาในการผลิตอัตราเฉลี่ยอยู่ที่ 35-45 วัน ในส่วนของการนำผลผลิตทั้งหมดที่ได้จากแปลงปลูก แปรรูปเป็นอาหารอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรของกลุ่ม เช่น การแปรรูปเป็นไอศกรีม อนาคตวางแผนในการแปรรูปฝักปลอดสารเคมีของกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกฝักในอำเภอสว่างวีระวงศ์ ให้มีรูปแบบของการแปรรูปที่แตกต่างกันออกไป การเพิ่มมูลค่า กลุ่มเกษตรกรสร้างมูลค่าด้วยการให้ทางกลุ่มมีการสุ่มตรวจฝักในเรื่องของสารเคมีเพื่อยืนยันการไม่ใช้สารเคมีในการปลูกฝัก ซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่มมูลค่าได้อีกช่องทางหนึ่งเพื่อความมั่นใจกับผู้บริโภคที่ซื้อผลผลิตจากเกษตรกรกลุ่มนี้จะไม่มีการใช้สารเคมีอย่างแน่นอน

ปัญหาด้านโรคพืชโรคพืชต้องมีประสบการณ์ถึงจะสามารถกำจัดหนอน แมลง ศัตรูพืชเหล่านี้ได้ เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรมีการใช้จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง น้ำส้มควันไม้ ยาสูบผสมเหล้าขาว โดยกลุ่มเกษตรกรหมั่นฉีดบริเวณใบ และต้นเพื่อลดอัตราการเกิดของศัตรูพืช

ปัญหาด้านการขาดความร่วมมือของกลุ่มเกษตรกร ในอำเภอสว่างวีระวงศ์กลุ่มเกษตรกรมีความหลากหลายในการทำอาชีพเกษตร ทั้งการปลูกหัว ผัก ฝรั่ง อ้อย ข้าว ซึ่งจำนวนหลาย ๆ รายที่ยังพึ่งพาอาศัยการใช้เคมี เนื่องจากเกษตรกรมองในมุมมองของการที่ได้ผลตอบแทนที่สูงกว่า ง่ายกว่า กำจัดศัตรูพืชได้ง่ายกว่า ส่งผลให้ในกลุ่มยังมีความหลากหลายของการทำเกษตร

ปลายน้ำ : ซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายของผักปลอดสารพิษ ขั้นปลายน้ำเป็นขั้นตอนส่วนสุดท้ายของการทำการเกษตร เป็นขั้นของการนำผลผลิตนับตั้งแต่ ผัก ชนิดต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์แปรรูป มาสู่ผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งได้แก่ร้านอาหารทางเลือกสำหรับคนรักสุขภาพ โรงพยาบาล โรงแรม รีสอร์ท ห้างสรรพสินค้า และผู้โภคทั่วไปที่รักสุขภาพโดยในปัจจุบันตลาดสีเขียวโรงพยาบาลศรีประจันต์ได้นำร่องมา 3 ปี ส่งผลให้ผู้บริโภคเริ่มรู้จักว่าต้องการบริโภคผักปลอดสารพิษต้องมาบริโภคที่ตลาดสีเขียวของโรงพยาบาล โดยดูได้จากอัตรารายได้ของกลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 กับปี 2562

จากกลุ่มประชากรมีการได้แบ่งผักปลอดภัยไว้รับประทานเองด้วยทำให้กลุ่มเกษตรกรในอำเภอศรีประจันต์ใช้ชีวิตแบบพอเพียงทำให้ไม่มีปัญหาทางด้านสภาพการทางด้านหนี้สิน

ต้นน้ำ	กลางน้ำ	ปลายน้ำ
1.เมล็ดพันธุ์ผักอินทรีย์	1.บรรจุภัณฑ์ผักอินทรีย์	1.การแตกแยกย่อยของตลาด (Niche Market)
2.ปุ๋ยอินทรีย์	2.คุณภาพบรรจุภัณฑ์	2.ความหลากหลายของสินค้า
3.พื้นที่เพาะปลูก	3.รูปแบบการขนส่งสินค้า	3.การขยายตัวของ Modern Trade
4.ขั้นตอนการปลูก	4.ต้นทุนการขนส่ง	4.ราคาจำหน่ายต่อหน่วยที่สูง
5.สภาพแวดล้อม	5.ความสามารถในการรักษาอุณหภูมิ	5.ตราสินค้า
6.ขาดความร่วมมือกับกลุ่มเกษตรกร	6.ความสามารถในการผลิต	6.ช่องทางการจัดจำหน่าย
7.ประสิทธิภาพการขนส่งปัจจัยการผลิต	7.การแปรรูป	7.สินค้าเน่าเสีย และบอบช้ำง่าย
8.ขาดกำลังคน	8.การเพิ่มมูลค่า	8.รายได้เกษตรกรไม่แน่นอนไม่มั่นคง
	9.ความไม่แน่นอนของผลผลิต	9.ขาดความร่วมมือระหว่างคู่ค้า
	10.ปัญหาโรคพืช	10.ปริมาณความต้องการไม่แน่นอน
	11.ขาดความร่วมมือกับกลุ่มเกษตรกร	11.การรับรอง GAP
	12.ขาดกำลังคน	12.การรักษาความสดของสินค้า
	13.การจัดเก็บสินค้า	

แสดงโซ่อุปทานผักปลอดสารพิษ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
ตารางที่ 4.1 ผลของการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์

รูปแบบการจัดการโซ่อุปทานของเกษตรกรผู้ผลิตสินค้า เกษตรปลอดภัย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี คณะผู้วิจัยได้ทำการพัฒนา และนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมตามบริบทในพื้นที่ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อความเหมาะสมในการบริหารจัดการซึ่งจากกลุ่มประชากรที่จากการประชุมร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในงานด้านโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทาน จำนวน 3 ท่านซึ่งสรุปจำนวนรูปแบบได้ 5 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 Clustering รวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง เป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตั้งแต่การส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ ความร่วมมือกันในการจัดการพื้นที่ เพาะปลูก การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ และการซื้อเมล็ดพันธุ์ การกระจายเมล็ดพันธุ์คุณภาพภายในกลุ่ม วิสาหกิจ

รูปแบบที่ 2 Connectivity ลดการสูญเสียจากการขนส่ง โดยการนำบรรจุภัณฑ์ที่รักษาอุณหภูมิ มาใช้ในการเคลื่อนย้ายสินค้าจากแหล่งผลิตไปยังแหล่งจำหน่าย เชื่อมโยงในเส้นทางของกลุ่มสมาชิกเกษตรกรภายในพื้นที่

รูปแบบที่ 3 Directing ความร่วมมือกับสมาชิกภายในโซ่อุปทานสินค้าเกษตรผักปลอดสารพิษ ในการติดตามสินค้า และการย้อนกลับสินค้าจากแหล่งผลิตที่ได้มาตรฐาน โดยการนำเทคโนโลยี QR Code , Bar Code มาปรับใช้ เพื่อควบคุม ติดตาม รักษาคุณภาพ ผักปลอดสารพิษ

รูปแบบที่ 4 Benefit Sharing การแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับสมาชิกในกลุ่ม ผู้เป็นตัวแทนในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร เช่น เป็นผู้แทนในการจำหน่าย ผู้แทนการบันทึกข้อมูล การจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

รูปแบบที่ 5 Consolidating Center จัดทำศูนย์รวบรวม วัตถุประสงค์ ผลผลิต การเก็บรักษา การขนส่ง การจัดจำหน่าย เพื่อลดต้นทุน และการพัฒนาให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงยั่งยืน การใช้ข้อมูลที่มีประโยชน์ เพิ่มขีดความสามารถ และเพิ่มอำนาจการต่อรอง

จากทั้ง 5 รูปแบบคณะกรรมการได้พิจารณาร่วมกันเห็นว่ารูปแบบที่ 3 Directing มีความเหมาะสมกับกลุ่มผักปลอดภัยนี้ เพราะเกษตรกรสามารถดำเนินการวางแผนได้ด้วยตนเอง สามารถดำเนินการได้ทันที ดังนั้นจึงได้นำรูปแบบที่ 3 Directing นำมาทดลองกับกลุ่มตัวแทนเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกผักเองจำนวน 2 ราย

แนวทางการนำรูปแบบการจัดส่งสินค้าเกษตรปลอดภัยไปประยุกต์ใช้

รูปแบบการจัดส่งสินค้าเกษตรปลอดภัยในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มเกษตรกรได้เลือกรูปแบบ ความร่วมมือของสมาชิกเกษตรกรในโซ่อุปทานในการติดตามสินค้า (Directing) โดยความร่วมมือกับสมาชิกภายในโซ่อุปทานสินค้าเกษตรผักปลอดสารพิษ ในการติดตามสินค้า และการย้อนกลับสินค้าจากแหล่ง

ผลิตที่ได้มาตรฐาน โดยการนำเทคโนโลยี QR Code , Bar Code มาปรับใช้ เพื่อควบคุม ติดตาม รักษาคุณภาพ ฝึกปลอดภัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้จากผลแนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัย ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการตลาด ให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต ซึ่งรวมถึงการลดความผันแปร หรือความเสี่ยงในเรื่องต้นทุน ราคา รายได้ และการปรับประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการใช้สารเคมี รวมทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเกษตรปลอดภัย จากสารพิษ ตลอดจนพัฒนาห่วงโซ่อาหารสู่การบริโภคที่ปลอดภัย จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการโลจิสติกส์ เกษตรปลอดภัย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ให้เกิดตัวแบบการจัดการโลจิสติกส์สินค้าเกษตร ปลอดภัย อย่างเหมาะสมสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่มาตรฐานการบริหารจัดการ สำหรับประชาชน และเกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ ในระดับประเทศต่อไป

อภิปรายผล

พื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่ทั้งหมด 3,336,426 ไร่ โดยมีจำนวนพื้นที่เกษตรจำนวน 1,967,173 ไร่ คิดเป็น 58.96% ของพื้นที่ทั้งหมดในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนครัวเรือนที่มีอาชีพเกษตรมีจำนวน 81,488 ครัวเรือนในอำเภอศรีประจันต์ มีจำนวน 6,638 ครัวเรือนมีอาชีพเกษตรกร หรือ คิดเป็นร้อยละ 8.145 อำเภอศรีประจันต์ คือ เป็นอีกอำเภอที่มีแหล่งเพาะปลูกที่น่าสนใจ อาชีพเกษตรกรทำนาทำไร่ นาแหว่ นาเผือก อำเภอศรีประจันต์มีพื้นที่ทั้งหมด 113,116 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำเกษตร 96,979 ไร่ คิดเป็น 85.73% ของพื้นที่ทั้งหมดอำเภอศรีประจันต์ จำนวนครัวเรือนที่มีอาชีพเกษตรกรมีในอำเภอศรีประจันต์มีจำนวนตำบล 9 ตำบล ตำบลศรีประจันต์ มีพื้นที่ในตำบลศรีประจันต์ทั้งหมด 12,557 ไร่ คิดเป็น 11.10% ของอำเภอศรีประจันต์ โดยมีจำนวนพื้นที่การทำเกษตร 11,088 ไร่ในการทำเกษตรคิดเป็น 11.43% ของพื้นที่ในอำเภอศรีประจันต์ จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีจำนวน 832 ครัวเรือน คิดเป็น 12.53% ของอำเภอศรีประจันต์ ตำบลบ้านกร่าง มีพื้นที่ในตำบลบ้านกร่างทั้งหมด 10,731 ไร่ คิดเป็น 9.48% ของอำเภอศรีประจันต์ โดยมีจำนวนพื้นที่การทำเกษตร 9,067 ไร่ในการทำเกษตร คิดเป็น 9.34% ของพื้นที่ในอำเภอศรีประจันต์ที่ทำเกษตร จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรในตำบลบ้านกร่าง มีจำนวน 572 ครัวเรือน คิดเป็น 8.61% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในอำเภอศรีประจันต์ ตำบลมดแดง มีจำนวนพื้นที่ทั้งหมด 9,804 ไร่ คิดเป็น 7.78% ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอศรีประจันต์ โดยมีจำนวนพื้นที่การทำเกษตรของตำบลมดแดงมีทั้งหมด 9,500 ไร่ในการทำเกษตรคิดเป็น 9.79% ของพื้นที่ทั้งหมดในอำเภอศรีประจันต์ มีจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรในตำบลมดแดง มีจำนวน 714 ครัวเรือน คิดเป็น 10.79% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของอำเภอศรีประจันต์ ตำบลบางงาม มีจำนวนพื้นที่ทั้งหมด 12,075 ไร่ คิดเป็น 10.67% ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอศรีประจันต์ โดยมีจำนวนพื้นที่การทำเกษตรของตำบลบางงามมีทั้งหมด 10,864 ไร่ในการทำเกษตรคิดเป็น 11.20% ของพื้นที่ทั้งหมดในอำเภอศรีประจันต์ มีจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรในตำบลบางงาม มีจำนวน 523 ตำบลดอนปรู มีจำนวนพื้นที่ทั้งหมด 17,649 ไร่ คิดเป็น 15.60% ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอศรีประจันต์ โดยมีจำนวนพื้นที่การทำเกษตรของตำบลดอนปรูมีทั้งหมด 15,441 ไร่ในการทำเกษตรคิดเป็น 15.92% ของพื้นที่ทั้งหมดในอำเภอศรีประจันต์ ครัวเรือน คิดเป็น 7.87% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของอำเภอศรีประจันต์ ตำบลปลายนา มีจำนวนพื้นที่ทั้งหมด 17,657 ไร่ คิดเป็น 15.60% ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอศรีประจันต์ เพื่อเปรียบเทียบทุกตำบลใน

อำเภอศรีประจันต์โดยมีจำนวนพื้นที่การทำเกษตรของตำบลดอนปลายนามีทั้งหมด 15,335 ไร่ในการทำเกษตรคิดเป็น 15.81% ของพื้นที่ทั้งหมดในอำเภอศรีประจันต์ ตำบลวังหว่า มีจำนวนพื้นที่ทั้งหมด 9,252 ไร่ คิดเป็น 8.17% ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอศรีประจันต์ โดยมีจำนวนพื้นที่การทำเกษตรของตำบลดอนวังหว่ามีทั้งหมด 7,997 ไร่ในการทำเกษตรคิดเป็น 8.24% ของพื้นที่ทั้งหมดในอำเภอศรีประจันต์ ตำบลวังน้ำซบ มีจำนวนพื้นที่ทั้งหมด 9,311 ไร่ คิดเป็น 8.23% โดยมีจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรของตำบลวังน้ำซบมีทั้งหมด 6,309 ไร่ในการทำเกษตรคิดเป็น 6.50% มีจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีจำนวน 489 ครัวเรือนคิดเป็น 7.36% ตำบลวังยาง มีจำนวนพื้นที่ทั้งหมด 14,080 ไร่ คิดเป็น 12.44% โดยมีจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรของตำบลวังยางมีทั้งหมด 11,378 ไร่ในการทำเกษตรคิดเป็น 11.7% ของพื้นที่ทำเกษตร มีจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีจำนวน 850 ครัวเรือน คิดเป็น 12.80% ของครัวเรือนทั้งหมด

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

กลุ่มเกษตรกรสามารถ นำวิธีการในการพัฒนารูปแบบการจัดส่ง และขนส่งสินค้าเกษตรปลอดภัย จากจุดเริ่มต้น ผักชนิดต่าง ๆ ตามฤดูกาล ให้นำไปปรับใช้กับพืชชนิดอื่น ๆ โดยนำเทคโนโลยีการเพาะปลูกที่สอดคล้องกับการงดใช้สารเคมี เช่นการปลูกในอาคารควบคุม อุณหภูมิ การผลิตปุ๋ยหมักสูตรธรรมชาติ การใช้พลังงานทดแทนในระบบควบคุมชลประทาน

บรรณานุกรม

- กาญจน์สิตา โฆษิตธัญญสิทธิ์ และชนงกรณ์ กุณฑลบุตร. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร และเครื่องดื่ม. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 11(1), 139-157.
- ดุขฎี พรหมทัต. (2558). พฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย* ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2558.
- นาวินทร์ แก้วดวง และคณะ. (2560). การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย. *แก่นเกษตร* 45 ฉบับพิเศษ 1.
- พิชญดา ดอนสมจิต. (2556). การวัดคุณภาพบริการของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ประเทศกัมพูชาเปรียบเทียบกับประเทศไทยด้วยเครื่องมือวัดคุณภาพ SERVQUAL. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- มานิต ต้นเจริญ. (2558). พฤติกรรมการบริโภคผักปลอดภัยจากสารพิษของประชาชน: ศึกษากรณีตำบล ดอนเจดีย์ อำเภอสามพราน จังหวัดกาญจนบุรี. *หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*

- วิศิษฐ์ จิตภักดิ์รัตน์, ธนัญญา วสุศรี, ปภัศร ชัยวัฒน์, ทวีศักดิ์ กฤษเจริญ และจิรัชัย พุทธกุลสมศิริ.(2557). การศึกษาคุณภาพการบริการของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในประเทศอินโดนีเซีย. วารสารวิจัยและพัฒนา มจร. , 37(1), 77-88.
- ศักดิ์ กองสุวรรณ และเชษฐภรณ์ ลีลาศรีศิริ. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจจ้างผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ของผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในจังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนคร, 4(2), 1-7.